

Provincie Overijssel

Lüttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

KvK 51048329

IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij

R. Bulterman

telefoon 038 499 78 69

R.Bulterman@overijssel.nl

Provinciale Staten van Overijssel

Datum

02.07.2019

Kenmerk

2019/0187063

Onderwerp: Reactie op rapport Rekenkamer Oost-Nederland "Drinkwaterbronnen grondig beschermd?".

Toezending aan Provinciale Staten met oogmerk:

ter informatie

anders, en wel:

Bijlagen:

Geen.

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft onderzoek gedaan naar de grondwaterbescherming ten behoeve van de publieke drinkwatervoorziening in Overijssel en Gelderland. Het rapport heeft als onderzoeksvraag of de bescherming van grondwater via de omgevingsverordening afdoende is gewaarborgd. Het resultaat van dit onderzoek is vastgelegd in de bestuurlijke nota 'Drinkwaterbronnen grondig beschermd? Grondwaterbescherming voor de publieke drinkwatervoorziening in Gelderland en Overijssel'.

Onderzoeksvraag en conclusie rekenkamer

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

In hoeverre slagen de provincies in het beschermen van het grondwater voor de publieke drinkwatervoorziening tegen nieuwe verontreinigingen?

De voorzitter van de Rekenkamer, de heer drs. M.M.S. Mekel, heeft op 12 juni 2019 het rapport 'Drinkwaterbronnen grondig beschermd? Grondwaterbescherming voor de publieke drinkwatervoorziening in Gelderland en Overijssel' aan PS aangeboden. Op basis van het onderzoek komt de Rekenkamer tot de volgende hoofdconclusie:

De doelstelling om achteruitgang van de kwaliteit van het grondwater voor de productie van drinkwater te voorkomen, wordt bij een belangrijk deel van de drinkwaterwinningen in Gelderland en Overijssel nog niet gehaald. Een goede bescherming van de kwaliteit van het grondwater is afhankelijk van een keten van partijen, waarbinnen de provincies een belangrijke rol vervullen omdat zij regels stellen in zones rondom waterwinningen. De provincie Gelderland heeft minder oog voor de doorwerking van haar regels in bestemmingsplannen. De provincie Overijssel heeft minder oog voor de naleving van milieuregels, maar wil het toezicht gaan intensiveren. De bekostiging daarvan uit de grondwaterheffing is niet volledig in overeenstemming met de regelgeving.

Datum verzending

11 JULI 2019

Aanbevelingen Rekenkamer

Naar aanleiding van deze hoofdconclusie heeft de Rekenkamer een aantal aanbevelingen geformuleerd. Een deel ervan hebben betrekking op zowel Overijssel als Gelderland, een ander deel heeft alleen betrekking op Overijssel.

Aanbevelingen voor Overijssel en Gelderland:

1. Ga als PS, op basis van de belangrijkste bedreigingen voor de kwaliteit van het grondwater, met GS in gesprek over het stellen van maatwerkregels in de Omgevingsverordening. Vraag GS ter voorbereiding daarop de mogelijkheden onder de Omgevingswet in kaart te brengen zodat het instrument ingezet kan worden als vrijwillige inzet onvoldoende resultaat oplevert. Verontreinigingen in het grondwater zijn vaak het gevolg van bemesting en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De provincie stimuleert met projecten partijen om op vrijwillige basis de belasting te beperken. Zonder afbreuk te willen doen aan deze inzet, kan het stellen van maatwerkregels bijdragen aan een betere bescherming van het grondwater voor de drinkwaterwinning en daarmee het halen van de KRW-doelen bevorderen.
2. Verzoek GS om met de gemeenten te bespreken welke rol de verplichte watertoets kan spelen bij het waarborgen van de ruimtelijke bescherming van beschermde gebieden voor de drinkwatervoorziening. De watertoets wordt niet benut om de gevolgen van het bestemmingsplan op het grondwater in beeld te brengen. In de Omgevingswet blijft de verplichte watertoets bestaan. De bescherming van de waterkwaliteit met het oog op de drinkwaterwinning is volgens de wetgever integraal onderdeel van de weging van het waterbelang.
3. Verzoek GS om het zicht op activiteiten in beschermingsgebieden te verbeteren door met andere partijen en instanties afspraken te maken over het signaleren van activiteiten. Naast de provincie hebben bijvoorbeeld gemeenten en de NVWA ook toezichthoudende taken in beschermde gebieden. Door meer samen te werken kan het zicht op activiteiten die plaatsvinden, worden verbeterd.
4. Verzoek GS om de voorlichting aan inwoners en bedrijven in de beschermde gebieden en specifieke branches (waaronder die voor de aanleg van bodemenergiesystemen) te verbeteren om de naleving van de regels te bevorderen. Uit het toezicht blijkt dat niet altijd aan de milieuregels wordt voldaan. Met name de aanleg van bodemenergiesystemen vormt een risico. Verbeterde voorlichting kan bijdragen aan een betere naleving van de regels.
5. Verzoek GS een jaar na de behandeling van dit rapport inzicht te geven in de implementatie van de aanbevelingen.

Aanbevelingen voor Overijssel:

6. Verzoek GS om de prioriteitstelling voor het toezicht beter af te stemmen op het belang van de bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening. In het vigerende Beleidsplan VTH zijn de risico's van het niet naleven van de regels als (zeer) laag ingeschat. De inzet op het toezicht is daarom zeer beperkt geweest. De provincie Gelderland zet actiever in op het toezicht. Hierbij worden ook overtredingen geconstateerd die risico's voor de kwaliteit van het drinkwater vormen.

7. Neem als PS het besluit dat de grondwaterheffing niet wordt benut voor investeringen in de bescherming van de grondwaterkwaliteit en verzoek GS een voorstel te doen om de extra investeringen in de bescherming van de grondwaterkwaliteit anders te dekken dan uit de voorziening voor de grondwaterheffing. De grondwaterheffing is een bestemmingsheffing die bedoeld is om kosten te dekken die verband houden met het onttrekken van grondwater (waterkwantiteit). Bestedingen aan het beschermen van de grondwaterkwaliteit zijn tegen de regels.

Reactie op de aanbevelingen

Algemene reactie:

Onze bestuursstijl en werkwijze in dit dossier is gericht op voorkantsamenwerking en uitvoering van maatregelen samen met partners. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer zijn naar onze mening prima uit te werken binnen de huidige werkwijze en wij gebruiken de adviezen van de Rekenkamer om onze aanpak verder te versterken met maatwerk, o.a. via de mogelijkheden die de Omgevingswet gaat bieden.

Wij hebben in het nieuwe Coalitieakkoord van juli 2019 een aantal richtinggevende uitspraken opgenomen die aansluiten op de aanbevelingen van de Rekenkamer. Deze hebben betrekking op de volgende hoofdpunten:

- **Hitte, droogte en wateroverlast:**
"Voldoende en schoon drinkwater blijft voor ons van essentieel belang. Deze coalitieperiode blijven wij werken aan een robuuste drinkwatervoorziening, ook voor de toekomst".
- **Vitaal landelijk gebied**
"Onze uitgangspunten zijn stimuleren en faciliteren. Op die manier denken wij de omschakeling naar kringlooplandbouw (sectorniveau) en een verduurzaming van de voedselketen, met een gezonde bedrijfsvoering, beter te kunnen realiseren. Hierbij gaat het om het verminderen van de ecologische voetafdruk".

Inhoudelijke reactie:

Conclusie 1: Veel van de Overijsselse drinkwaterwinnings zijn nog niet op orde qua grondwaterkwaliteit.

Wij delen de conclusie van de Rekenkamer dat een deel van de drinkwaterwinnings in Overijssel nog niet op orde is wat betreft de grondwaterkwaliteit. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft in haar recente rapport van juni 2019 'Duurzame gewasbescherming nader beschouwd' geconstateerd dat de waterkwaliteit de afgelopen periode (2013-2018) wel is verbeterd maar dat ondanks deze verbetering cruciale doelen voor geïntegreerde gewasbescherming, de waterkwaliteit, de biodiversiteit en de arbeidsveiligheid nog niet worden gehaald.

Daarom zijn wij, samen met o.a. het drinkwaterbedrijf Vitens, gemeenten, landbouworganisaties en andere partijen al een aantal jaren bezig om via diverse projecten de bescherming en de kwaliteit van de drinkwaterbronnen te verbeteren. Het project 'Boeren voor drinkwater' is hiervan een voorbeeld. De Overijsselse aanpak is uitgewerkt via de lijn van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en is concreet uitgewerkt in het maatregelenprogramma gebiedsdossiers. De uitvoeringstermijn van dit maatregelenprogramma sluit aan op de planning van de KRW. Deze heeft het jaar 2027 als eindtermijn.

Inhoudelijk gezien valt nog de opmerking te maken van de 12 Overijsselse drinkwaterwinnings die nog niet op orde zijn, er 4 winnings zijn waar de overschrijdingen van de normen wordt veroorzaakt door verontreinigingen met een natuurlijke herkomst.

Conclusie 2: de provincie Overijssel heeft de ruimtelijke bescherming goed op orde.

Wij zijn blij met de constatering van de Rekenkamer dat de ruimtelijke bescherming van de openbare drinkwaterwinning in Overijssel op orde is.

Conclusie 3: de provincie Overijssel besteedt te weinig aandacht aan toezicht en handhaving. Dat moet meer prioriteit krijgen.

Wij zijn blij dat in het rapport van de Rekenkamer is geconstateerd dat wij al bezig zijn met intensivering van de personele inzet op VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) voor grondwaterbescherming. De financiering van deze intensivering wordt nu uit de grondwaterheffing betaald. De Rekenkamer is van mening dat de grondwaterheffing niet voor dit doel mag worden gebruikt. Zie hiervoor onze reactie op conclusie 5.

Het toezicht op de regels voor de bescherming van grondwater ligt voor een belangrijk deel bij derden: gemeenten (binnen inrichtingen) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) voor mest en bestrijdingsmiddelen. Wij zijn van plan de samenwerking met de gemeenten en NVWA wel verder intensiveren, ook op het gebied van voorlichting.

Conclusie 4: de provincies Gelderland en Overijssel moeten meer inzetten op maatwerkregels in de Omgevingswet om de waterkwaliteit te verbeteren.

Wij handhaven onze werkwijze op het gebied van voorkantsamenwerking via projecten als 'boeren voor drinkwater' om belastingen met nitraat en bestrijdingsmiddelen in het grondwater te verminderen. Die bestuurlijke inzet zetten wij door en komt ook tot uiting in de Bestuursovereenkomst 'Aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden' die wij december 2017 hebben afgesloten.

Wij nemen de aanbevelingen over de toepassing van de verplichte watertoets en de toepassing van maatwerkregels uit de Omgevingswet mee in onze afwegingen over maatregelen voor de komende KRW-periode. Wij zullen daartoe een analyse uitvoeren naar de mogelijkheden die de Omgevingswet gaat bieden voor maatwerkregels bij grondwaterbescherming, waarbij het doelbereik voorop blijft staan: het halen van de KRW-doelen.

Daarnaast ontwikkelen wij een Grondwateragenda en hebben in samenwerking met het Rijk, drinkwaterbedrijf en waterschappen een traject gestart voor het bepalen van een adaptieve strategie om de drinkwatervoorziening ook in de toekomst veilig te stellen.

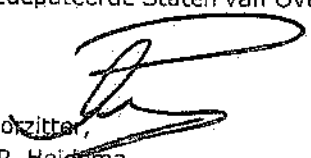
Conclusie 5: De grondwaterheffing mag in Overijssel niet worden gebruikt voor waterkwaliteitszaken en voor extra personele inzet voor toezicht en handhaving.

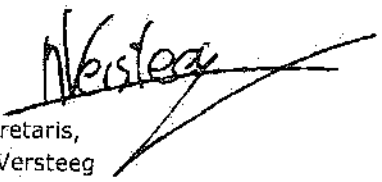
Wij zullen de aanbeveling van de Rekenkamer nader juridisch onderzoeken en komen met een voorstel wat deze aanbeveling inhoudelijk en financieel betekent voor het uitvoeren van onze wettelijke taken op het gebied van grondwaterbescherming.

Ten aanzien van de implementatie van de aanbevelingen van de Rekenkamer:

Een jaar na behandeling van de bestuurlijke nota in uw Staten zullen wij u over de implementatie van de aanbevelingen informeren.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter,
A.P. Heideema

secretaris,
N. Versteeg